

YTTRANDE

Datum
2021-01-15

Diarienummer
1.1.3-2020-06741
GD-2021-19

Handläggare
Johan Holmberg

Ert diarienummer
SSM2019-1704

Strålsäkerhetsmyndigheten
NAP2020@ssm.se

Remiss av Nationell plan för ansvarsfull och säker hantering av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall (SSM2019-1704-11)

Vetenskapsrådet har granskat Strålsäkerhetsmyndighetens förslag utifrån sitt uppdrag att ge stöd till grundläggande forskning av högsta vetenskapliga kvalitet inom samtliga vetenskapsområden samt de särskilda uppgifter som myndigheten har i sin roll som forskningsfinansierare och forskningspolitisk rådgivare.

Vetenskapsrådet vill lämna följande synpunkter.

Sammanfattning

- Vetenskapsrådet konstaterar att hanteringen av radioaktivt avfall, under European Spallation Source ERIC (EES) livstid, kommer att vara del av det drifttillstånd som Strålskyddsmyndigheten utfärdar.
- Vetenskapsrådet anser att den föreslagna planen behöver förtydligas ifråga om hur nya kärntekniska anläggningar i Sverige ska kunna anslutas. Av särskilt intresse för Vetenskapsrådet är hur regleringen påverkar ESS (European Spallation Source ERIC), vilken är en ny producent av radioaktivt avfall i Sverige.

4.4.5 Slutförvaring och deponering

I utkastet till nationell plan beskrivs bland annat stängning av SFR och SFL (Slutförvaret för långlivat låg- och medelaktivt avfall), där delar av ESS radioaktiva avfall behöver slutförvaras. Stängningen av SFL/SFR är enligt utkastet planerad till 2055.

Sverige är, tillsammans med Danmark, värd för ESS. Den del av anläggningen som producerar radioaktivt avfall konstrueras i Sverige. Enligt ingångna avtal och konventioner behöver Sverige kunna hantera detta avfall. Vetenskapsrådet har i uppdrag att ge regeringen råd i fråga om det svenska värdskapet för ESS.

Det finns två problemställningar för ESS i samband med den föreslagna nationella planen. ESS är inte en svensk organisation, ESS är en ERIC. Icke svenska och nya producenter av radioaktivt material, på svensk mark, täcks inte av den nationella planen. D v s det framgår inte hur en organisation som ESS ska kunna ansluta sig till den nationella planen. Vidare är ESS livstid är just nu planerad till 40 år, reglerat i ett mellanstatligt avtal. Det innebär en stängning tidigast 2063, enligt dagens tidplan, vilket inte stämmer med den föreslagna

stängningen av SFR/SFL, där del av ESS radioaktiva avfall behöver kunna lagras. Att kunna hantera ovanstående frågeställningar ett krav för att få drifttillstånd/licensiering av SSM.

Kostnaden för framtida hantering följer inte av den föreslagna planen då ESS inte omfattas av den. Det medför en risk för kraftigt ökade kostnader för ESS, och i slutändan för Sverige som värd. Eftersom avfallshanteringen behöver fonderas under driftstiden kan det också medföra en ökad medlemsavgift. Det finns också en ekonomisk risk för Vetenskapsrådet, då det är troligt att Vetenskapsrådet eller en efterföljare, kommer att ha ett ansvar för ESS, precis som för andra forskningsinfrastrukturer.

Därför behövs komplettering av den föreslagna planen när det gäller frågorna ovan. Både kortsiktigt när det gäller drifttillstånd och långsiktigt för frågorna om avveckling av ESS med tillhörande kostnader för radioaktivt avfall, där Sverige som värd för anläggningen kommer att behöva vara involverad.

Yttrandet har beslutats av generaldirektören Sven Stafström i närvaro av rådsdirektören Maria Thuveesson, juristen Victoria Söderqvist, administratören Birgit Postol och forskningssekreteraren Johan Holmberg, föredragande.

Sven Stafström
Generaldirektör

Johan Holmberg
Senior rådgivare

Kopia till
Pia Kinnhult/ European Spallation Source (Pia.Kinhult@ess.eu)
Peter Jacobsson/European Spallation Source (peter.jacobsson@ess.eu)